

ISSN 2181-9599

Doi Journal 10.26739/2181-9599

ЎТМИШГА НАЗАР

4 ЖИЛД, 4 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 4, НОМЕР 4

LOOK TO THE PAST

VOLUME 4, ISSUE 4

ТОШКЕНТ-2021

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

«Ўтмишга назар» илмий журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет научного журнала «Взгляд в прошлое»
Editorial board of the scientific journal Looking into the past

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Зияева Доно Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори, Телави
давлат университети, Грузия

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдишвили Майя
тарих фанлари доктори, Телави
давлат университети, Грузия

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети, Қозоғистон

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Рахмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Гоффоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
профессор, Телави давлат
университети, Грузия

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент
Нукус давлат педагогика институти

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Дипломатия академияси,
Қозоғистон Республикаси

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент
Азербайджон давлат
иқтисодиёт университети

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Санпова Камола Давляталиевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Расулов Абдуллажон Нуриддинович
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Россия ФА, Санкт-Петербург
Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алина Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор
Давлат тарихи институти, Қозоғистон

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор
Ал-Фаробий номидаги Қозоғистон
Миллий университети, Қозоғистон

Хайдаров Муродилла Махмуталиевич
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон миллий университети

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Доғистон мустақил университети

Иноятлова Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc)

Талапов Бахриддин Алижанович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Наманган давлат университети

Одилов Аброр Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Толибоева Нодира Одиложоновна
Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори
(PhD)

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Фирюза Мухитдинова, ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ: ТАРИХИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАҲЛИЛИ.....	4
2. Дармонжон Курязова, ЧЕТ ДАВЛАТЛАРДА АРХЕОЛОГИЯ ЁДГОРЛИКЛАРИНИ МУЗЕЙЛАШТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОСЛИКЛАРИ.....	13
3. Шухрат Алламуратов, БУХОРО АМИРЛИГИНГ АМУДАРЁ СУВ ЙЎЛИ ВА КЕЧУВЛАРИ ОРҚАЛИ САВДО МУНОСАБАТЛАРИ.....	21
4. Bekjon Ismoilov, JAMOAT FONDLARINING AHOLINI IJTIMOIIY NIHOYA QILISHDA TUTGAN O‘RNI.....	28
5. Отабек Махмудов, ТОЛЕДО МАКТАБИ – АФСОНА ЁКИ ҲАҚИҚАТ: Ҳ.Ц.САНТОЙО ВА А.КАЛАШНИКОВГА РАДДИЯЛАР.....	38
6. Бунёд Носиров, СОВЕТ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ ТИЗИМИ ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА.....	49
7. Оксана Раҳманқулова, ЎЗБЕКИСТОН ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИ ТАЪЛИМ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЎРНИ.....	56
8. Наргиза Сейтимбетова, ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТУРКМАН МИЛЛИЙ МАДАНИЙ МАРКАЗИ.....	61
9. Файзулла Толипов, ЎЗБЕКИСТОНДА КИЧИК БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИКНИНГ ИНВЕСТИЦИЯВИЙ АСОСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ (Тарихий таҳлил).....	68
10. Рустам Шукуров, ЗАМОНАВИЙ РОССИЯ ТАРИХШУНОСЛИГИДА БУХОРО АМИРЛИГИ ДИПЛОМАТИК МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ.....	75
11. Муҳаббат Ҳамидова, XIX АСР ОХИРИ – XXI АСР БОШЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОН МЕЪМОРИЙ ЁДГОРЛИКЛАРИНИ ЎРГАНИШГА БЎЛГАН МУНОСАБАТ ТАРИХИДАН.....	81
12. Шохиста Ҳамроқулова, БИЛИНГВАЛ ТАЪЛИМ – ҚОЗОҒИСТОНДАГИ ЎЗБЕК МАКТАБЛАРИДА.....	92

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Бунёд Носиров,

Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети
Жиззах филиали, Жиззах, Ўзбекистон
n.bunyod2020@mail.ru

СОВЕТ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ ТИЗИМИ ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА

For citation: Bunyod Nosirov, ON THE ACTIVITIES OF THE PUBLIC FOOD SYSTEM IN UZBEKISTAN DURING THE SOVIET PERIOD. Look to the past. 2021, vol. 4, issue 4, pp.49-55

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2021-4-6>

АННОТАЦИЯ

Мақолада совет ҳукумати йилларида умумий овқатланиш тизимининг фаолияти, бу борада олиб борилган сиёсат, моддий-техник таъминот, муаммолар ҳамда аҳолининг бу борада эҳтиёжи масалалари ёритилган.

Совет ҳокимияти йилларида умумий овқатланиш тизимининг янги йўналишлари шаклланди. Бошқарув ҳамда таъминот тизими ўзгарди. Тизимда олиб борилган қатор ислохотлар, йиллар мобайнида йирик саноат корхоналари ва таълим муассасаларида умумий овқатланиш йўналишида хизмат кўрсатиш сифати, нархи ҳамда фаолият кўрсатиши учун шароити ҳам турлича бўлишида муҳим аҳамият касб этди.

Умумий овқатланиш тизимини ривожлантириш борасида XX асрнинг 60-70 йилларида амалга оширилган чора-тадбирлар ва ишлар қўламида мавжуд муаммоларнинг ечимига етарли эътибор қаратилмагани, ўша даврда аҳолининг тизим фаолиятига оид ўсиб келаётган талабларига жавоб бера олмади.

Калит сўзлар: совет ҳокимияти, умумий овқатланиш, тизим, бошқарув, таъминот тизими, ислохотлар, йирик саноат, корхона, таълим муассасаси.

Бунёд Носиров,

Доктор философии по истории, доцент
Джизакский филиал Национального университета
Узбекистана имени Мирзо Улугбека
n.bunyod2020@mail.ru

О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВЕННОЕ ПИТАНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ В СОВЕТСКИЙ ПЕРИОД

АННОТАЦИЯ

В статье освещены вопросы о деятельности системы общественного питания в годы советской власти, проводимая в этом направлении политика, материально-техническое обеспечение и проблемы, а также потребность населения в области общественного питания.

В годы советского правления были сформированы новые направления в системе общественного питания. Была изменена система управления и обеспечения. За прошедшие годы в системе был проведен ряд реформ, которые сыграли важную роль в обеспечении качества, стоимости и условий предоставления услуг общественного питания на крупных промышленных предприятиях и учебных заведениях.

Принятые меры по развитию системы общественного питания и масштабов работ в 60-70-е годы XX века не уделяли достаточного внимания решению существующих проблем, привело к тому, что данная система не отвечало растущим запросам населения в тот период.

Ключевые слова: советская власть, общественное питание, система, управление, система снабжения, реформы, крупная промышленность, предприятие, учебное заведение.

Bunyod Nosirov,

Doctor of Philosophy in History, Associate Professor
Jizzakh branch National University of Uzbekistan
named after Mirzo Ulugbek
n.bunyod2020@mail.ru

ON THE ACTIVITIES OF THE PUBLIC FOOD SYSTEM IN UZBEKISTAN DURING THE SOVIET PERIOD

ABSTRACT

The article discusses the issues of the activity of the public catering system during the Soviet period, in particular, the policy and problems in this area affecting the issues of ensuring the material and technical base, as well as the need of the population itself in the field of public catering. During the years of Soviet rule, new directions in the public catering system were formed. A new approach was integrated in the management structure and in provision. A differentiated approach was introduced in the direction of public catering, i.e. reform in the issue of service, the cost of public catering. In other words, the cost price and service (in the public catering system) in large enterprises differed sharply from the prices in schools.

In the 60-70s. In the 20th century, a number of measures were not developed on the growth dynamics of both the economic plan and the coverage of the catering sector, on the basis of this, this area did not meet the requirements of the population.

Index Terms: Soviet power, public catering, system, management, supply system, reforms, large-scale industry, enterprise, educational institution.

1.Долзарблиги:

Жамиятда амалга оширилаётган туб ислохотлар даврида, келгуси режаларни белгилаш жараёнида ўтмишга назар қаратиш, авлодлар тарихини ва аҳоли кундалик турмушини ўрганиш муҳим аҳамият касб этади. Бу борада совет ҳукумати йилларида аҳолининг кундалик турмуш тарзи, мавжуд ижтимоий-маиший инфраструктураларнинг фаолияти ва муаммолари, аҳолининг муносабати каби масалалар алоҳида ўринга эга.

Тарихимиз илгари ҳукмрон ғоя таъсири остида ёзилганлиги, бўлиб ўтган воқеа - ҳодисаларга бир тарафлама ёндашилганлиги туфайли кўп воқеа ва ҳодисалар синфий нуктаи назардан ёритилган бўлиб, совет даври тарихига оид воқеалар ҳам бузиб талқин этилган. Хусусан, барча эришилган ютуқлар социалистик тузумнинг ҳосиласи деб ўқтирилган, баъзан бўрттириб кўрсатилган, унинг салбий оқибатлари эса совет даври тадқиқотларида қисман акс эттирилган. Шундай экан, тарихимизнинг бу саҳифасини ҳам концептуал ва методологик жиҳатдан қайта кўриб чиқиш, уни манбалар асосида янада чуқурроқ ўрганиш зарур. Турли

тарихий манбаларни ўрганиб, таҳлил қилиш, танқидий баҳолаш, тўғри талқин қилиш ва тарихимизнинг ҳаққоний ва тўлиқ манзарасини очиб бериш лозим.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач, тарихчилар олдига совет даврида бузиб кўрсатилган ёки кам ўрганилган соҳаларни ҳаққоний очиб бериш вазифаси қўйилди ҳамда ўтган даврда ичида бу соҳада маълум ютуқларга эришилди. Ўзбекистоннинг совет даври тарихини янгича концептуал нуқтаи назардан ўрганиш борасида ҳам тадқиқотлар амалга оширилмоқда. Шундай масалаларга XX асрнинг 20-80 йилларида Ўзбекистонда умумий овқатланиш муассасалар аҳолини ўрганиш масаласи ҳам алоқадор. Бу давр тарихининг баъзи жиҳатларини очиб бериш бугунги кунда ҳам долзарб масалалардан бири ҳисобланади. **2.**

Методлар ва ўрганилганлик даражаси:

Мақолада совет ҳукумати йилларида Ўзбекистонда умумий овқатланиш тизими фаолияти, соҳада амалга оширилган чора тадбирлар, режалар ва янгиликлар ҳамда ўз ўрнида бу жараёнларга аҳолининг муносабати масалалари қиёсий таҳлил тамойиллари асосида ёритилган.

Ўз ўрнида ушбу мавзу бир қатор совет даври олимларидан М.Д.Ражабова, В.С.Семёнов, Э.Юсупов, Р.Х.Шадиёв, М.С.Хидоятлов ва Б.Т.Бариновлар [1], мустақиллик йилларидаги тадқиқотчилар М.Б.Қурбонова, И.О.Отажонов, И.Р.Рамазанов, Ж.Н.Турсунов, З.У.Исмаилова, С.Р.Сафаева ва Т.С.Шарипов [2] кабиларнинг илмий тадқиқот ишларида умумий овқатланиш тизимидаги ўзгаришлар, таом истеъмол қилиш тартиби, анъаналар ва фаолияти хусусида бир қанча маълумотлар келтирилган. Бугунги кунда ушбу даврга оид умумий овқатланиш тизимига оид масалалар бир қатор қўшни давлат олимлари, яъни К.Абдурахманова, Т.Г.Буярова, Е.А.Воробьева ва Д.Б.Ильющенко кабиларнинг тадқиқот ишларида таъкидлаб ўтилган.

3. Тадқиқот натижалари:

Аҳолининг ўсиб ва ҳар томонлама камол топишида, ривожланишида атроф-муҳит омиллари билан бир қаторда, сифатли овқатланиш тартиби ҳам катта аҳамиятга эга. Ёшига, жинсига, иш фаолияти ва саломатлик ҳолатига мос равишда овқатланиш тартиби нафақат ёшларга, балки катта ёшдагиларнинг ҳам ишлаш қобилияти ва саломатлик ҳолатига ижобий таъсир кўрсатади [3].

Анъанавий турмуш маданиятининг таркибий қисмларидан бири бўлган таом тайёрлаш ва уни истеъмол қилиш маданияти маънавий ҳаётнинг кўзгуси ҳисобланади. Чунки озиқ-овқат ва турли неъматлардан тайёрланган таом ва ичимликлар инсон танасининг асосий манбаи бўлиб, унинг ҳам жисмоний ҳам маънавий камолотида муҳим аҳамият касб этади [4].

Таъкидлаб ўтиш жоизки, Россия империяси ўлкашунослари Б.Хаников, П.И.Небольсин ва И.Гайерлар маҳаллий аҳолининг анъанавий таомлари тўғрисида фикр билдирганлар. Жумладан, Б.Хаников Бухоро хонлиги ҳудудида етиштирилган мева ва полиз маҳсулотлари, П.И.Небольсин эса бухороликларнинг чой ичиш одати (ширчай ва гўштли таомлар) ҳамда М.Гайер Бухорода турли қандолатчилик маҳсулотларини ишлаб-чиқилишига оид маълумотларни ёритганлар [5].

Бухоро ҳақида ўзининг этнографик очеркини ёзиб қолдирган Н.А.Фридрих бухороликларнинг овқатланиш тартиби хусусида тўхталиб, уларнинг энг сеvimли таоми палов ва турли ширинликлар, мевалар билан тўлдирилган дастурхон тўғрисида маълумотлар берган [6]. Аҳолининг кундалик турмушида муҳим аҳамият касб этган умумий овқатланиш тизими ва таркибида ўзгаришлар юз берди. Хусусан, совет ҳукумати даврида умумий овқатланиш тизими фаолияти, ўз ўрнида бошқарув шакли ўзгариб, унга хизмат кўрсатишнинг янги йўналишлари кириб келди.

Яъни, совет мамлакатада умумий овқатланиш тизими таркибида фабрика-ошхона, тайёрлов, ошхоналар, уй ошхоналари, ресторанлар, чойхоналар, кафе, тамаддихоналар ва буфетлар фаолият кўрсатишган. Уларнинг бир қисми иш ва ўқиш жойларида аҳолига хизмат кўрсатиб, таомларни тайёрлаш учун харажатларнинг маълум қисми ўша ташкилотлар, муассасалар ва ўқув юртлари зиммасида бўлган. 1950-йиллар иккинчи ярми 1960-йиллар биринчи ярмидан совет давлатида умумий овқатланиш муассасаларини автоматлаштиришга

этибор қаратилди. Бироқ, технологик жиҳатдан механизмларнинг такомиллашмаганлиги сабабли фақат узоқ вақт мобайнида газли сув автоматлари мавжуд бўлган [7].

Ўтган асрнинг 60-70 йилларида республикада ошхоналар, кафе, ресторанлар ва бошқа муассасалардаги ўриндиқлар сони 113,6 мингга ташкил қилган. Қатор шаҳарларда янги муассасаларни барпо этилиши билан бирга, фойдаланишга яроқсиз ва бузилиш арафасида турган овқатланиш муассасалари биноларни бузиш ишлари кенг кўламда амалга оширилган. Натижада, 1966-1969 йилларда 79,1 минг ўриндиқли умумий овқатланиш муассасалари фойдаланишга топширилган [8]. Шу даврда Ўзбекистонда белгиланган 39.000 ўрнига 41.000 ўриндиққа эга бўлган 639 та замонавий умумий овқатланиш корхоналари ташкил этилган [9].

Бироқ, соҳада амалга оширилган бу каби қатор тадбирлар, ўша даврда умумий овқатланиш муассасалари аҳолининг ўсиб келаётган талабларига жавоб бермаган. Жумладан, баъзи корхоналар, ташкилотлар, ўқув юртлари ва мактаблардаги ошхоналар фаолияти қониқарсиз бўлиб, тайёрланаётган таомларнинг сифатида ўз ўрнида хизмат кўрсатиш маданияти ҳам паст даражада бўлган [10].

XX асрнинг 70-80 йилларида республика умумтаълим мактабларидаги овқатланиш муассасалари яхшилаш бўйича бир қатор ишлар амалга оширилган бўлсада, умумий аҳволда камчиликлар мавжуд эди. Шаҳар мактабларидаги умумий овқатланиш муассасаларида таъминланганлик 1000 нафар ўқувчига белгиланган меъёр 250 ўрин бўлиши лозим эди. Аммо, амалда бу кўрсаткич 98 ўринга, баъзи вилоятларда аҳвол бундан ҳам ёмон бўлган. Бу кўрсаткич ҳудудлар мисолида таърифланса, Қорақалпоғистон АССРда- таъминланганлик 10 фоизни, Қашқадарёда-19,2 фоизни, Наманган ва Самарқандда 22,4 фоизни, Жиззахда 30,4 фоизни ташкил этган [11].

Республикадаги қатор умумтаълим мактаблари ошхоналарида мавжуд камчиликлар фаолиятга ўз таъсирини кўрсатар эди. Бу борада 1975 йил соҳада олиб борилган таҳлиллар шуни кўрсатадики, қатор мактаблардаги ошхона ва буфетлар санитария талабларига жавоб бермаган, ҳатто таомларни иситиш учун ёрдамчи хўжаликларни мавжуд бўлмаган. Баъзи ошхона ва буфетларнинг савдо-технологик, совутиш ускуналари билан етарли даражада таъминланмаганлиги, озиқ овқат маҳсулотлари билан таъминланишда камчиликлар мавжудлиги, овқатларнинг бир хиллиги ва ўриндиқларнинг ўқувчилар сонига номуносиб бўлган. Мисол тариқасида, Фарғона шаҳрида 18.768 нафар ўқувчиси бўлган жами 21 та умум таълим мактабларидаги ошхоналарда ўриндиқлар сони 1082 та (23 фоиз таъминланган) бўлган [12].

Умумий овқатланиш тизим фаолияти бўйича шу даврда тадқиқот олиб борган Р.Х. Шодиев сўров натижасида: респондентларнинг 48,1 фоизи умумий овқатланиш тизимидан ҳар куни фойдаланишларини, 15,5 фоизи алоҳида ҳолларда, 7 фоизи умуман фойдаланмасликларини, 11,2 фоизи эса ошхона, кафе ва ресторанлар хизматидан дам олиш кунлари фойдаланишларини маълум қилган. Шунингдек, иш жойи ва яшаш жойидаги ошхоналардан фойдаланмасликлари масаласида респондент-ларнинг 64 фоизи таомларнинг сифати пастлиги ҳамда қимматлиги эътироф этилган [13].

Шу ўринда, қайд этиш лозимки умумий овқатланиш корхоналарининг миллий байрамларда маҳаллий аҳоли эҳтиёжларига мос равишда таом пиширганлиги ҳам танқид остига олинган. Жумладан, халқимизнинг қадимий тарихи билан боғлиқ қадриятларидан бири Наврўз байрами кунларида республикадаги бир қанча савдо ва умумий овқатланиш корхоналарида ун маҳсулотидан тайёрланадиган таомлар ҳамда қандолат маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш ишлари амалга ошириляётганлиги Ўзбекистон Савдо вазирлиги томонидан қаттиқ танқид қилинган. Бунинг амалий исботи сифатида барча савдо ва умумий овқатланиш корхоналари келгусида ўз фаолиятларида Наврўз байрами тимсолини англатувчи таомларни сотиб олиши, тайёрлаш ҳамда аҳолига сотиши таъқиқланган [14].

Совет мамлакатада “социалистик турмуш тарзи”ни шакллантириш борасида қатор дастурлар ва режалар ишлаб чиқиля бошланди. Асосий ғоялар сифатида айнан аҳолининг турмуш ва меҳнат шароитини яхшилаш кўзда тутилди. Аммо, соҳа ривожини ушбу режаларга

номутаносиб бўлди, қатор ҳудудларда умумий овқатланиш муассасалари фаолияти аҳолининг талабга жавоб бермади [15].

4. Хулосалар:

Хулоса тариқасида айтиш жоизки, истиқлол туфайли ўзбек халқининг кўп асрлик бой тарихий, илмий, маданий, маънавий ва диний меросини ўрганиш ҳамда ундан халқнинг бебаҳо мулки сифатида фойдаланишга кенг йўл очилди. Илм-фанда эса турли тарихий манбаларни ўрганиб, таҳлил қилиш, танқидий баҳолаш, тўғри талқин қилиш ва тарихимизнинг ҳаққоний ва тўлиқ манзарасини очишга кенг имконият яратилди.

Совет ҳукумати йилларида Ўзбекистонда ижтимоий маиший муассасалар фаолияти бўйича қуйидаги хулосаларга келинди:

- биринчидан, табиийки халқимиз қарамлик шароитида бўлсада, ўзининг миллий менталитети ва турмуш тарзидан узоқ бўлган ва мажбуран сингдиришга уринилган ўзга маданият мафкурасини қабул қилмади;

- иккинчидан, аҳолига умумий овқатланиш муассасалари турли идоралар томонидан амалга оширилган. Бундай ҳолат хизмат кўрсатишнинг нархи ва сифатининг турлича бўлишида аҳамият касб этди;

- учинчидан, турли бошқарув ташкилотлари йиғилишларида ижтимоий-маиший муассасалар муаммолари кўтарилган бўлса-да, амалда ушбу қарорлар ижроси таъминланмаган, қатор ҳолатларда муаммони бартараф этиш ўша муассаса раҳбарининг зиммасига юклатилган;

- тўртинчидан, умумий овқатланиш муассасаларини ташкил этишда аҳоли ва корхоналарда ходимларнинг, ўқув юртларида талабаларнинг миқдорига етарлича эътибор қаратилмаган. Шунингдек, уларнинг фаолияти учун керакли жиҳозлар билан таъминлаш, санитария ҳолатларида камчиликлар учраб турди;

- бешинчидан, соҳага оид ҳукумат томонидан белгиланган режаларни амалга ошириш жараёнида қатор мавжуд муаммоларни бартараф этишга жойларда эътиборсизлик билан ёндошилди. Бу каби ҳолатлар ўз ўрнида аҳолининг соҳа вакиллари фаолиятига нисбатан ўринли эътирози келиб чиқишига ҳамда эҳтиёжнинг йиллар мобайнида сақланиб қолишида кўзга ташланди.

Иктибослар/Сноски/References:

1. Ражабова М.Д. Неуклонное увеличение свободного времени - одна из закономерностей строительства коммунизма. Дисс. канд. филос. наук. -Ташкент 1968. – 173 с.; Семенов В.С. Сфера обслуживания и её работники. –Москва: Издательство политической литературы. 1966. – С. 85.; Юсупов Э. Общее и особенное в уничтожение противоположности между городом и деревней. Т.: Узбекистан, 1972. – С.258.; Шадиев Р.Х. Сфера обслуживания и уровень жизни населения. -Ташкент: Узбекистан. 1974. – С.57.; Хидоятлов М.С. Развитие культуры быта в условиях различных типов сельских поселений. Дисс... канд.филос. наук. - Ташкент, 1989. – Б.3.; Баринов Б.Т. Региональные проблемы управления и планирования сферы обслуживания населения. - Москва: Наука, 1989. – С.28-30. ва бошқ. (Rajabova M.D. A steady increase in free time is one of the laws of building communism. Cand. philosophy. sciences. - Tashkent 1968. - 173 p .; Semenov V.S. Service industry and its employees. –Moscow: Publishing house of political literature. 1966. - S. 85 .; Yusupov E. General and special in the destruction of the opposition between city and village. T .: Uzbekistan, 1972. - P.258.; Shadiev R.Kh. The service sector and the standard of living of the population. -Tashkent: Uzbekistan. 1974. - P.57.; Khidoyatov M.S. The development of a culture of everyday life in the conditions of various types of rural settlements. Diss ... Candidate of Philosophy. sciences. - Tashkent, 1989. - B.3 .; Barinov B.T. Regional problems of management and planning of public services. - Moscow: Nauka, 1989. - pp. 28-30.)
2. Қурбонова М.Б. Бухоро воҳаси ўзбек ватожикларининг анъанавий таомлари (XIX аср охири-XX аср боши). Тарих фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертация. –Тошкент, 1994.; Отажонов И.О. Ҳозирги тараққиёт даврида талабалар овқатланишини гигиеник

асослаш. Тиббиёт фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Тошкент, 2011; Рамазанов И.Р. Шаҳар билан қишлоқ аҳолисининг социал ҳаёт шароитларини яқинлаштириш муаммолари. Фалсафа фанлари доктори илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Тошкент, 1992.; Турсунов Ж.Н. Ўзбекистон шаҳарларининг ижтимоий-иқтисодий ва маданий тараққиёти тарихи (Бойсун, Шарғун ва Шўрчи шаҳарлари мисолида) 1971-1990 йй. Тарих фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. – Тошкент, 1995.; Исмаилова З.У. Ўзбекистон мустақиллиги шароитида қишлоқ турмуш тарзи янгиланишининг ижтимоий-сиёсий ва маънавий омиллари. Фалсафа фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Тошкент, 1999.; Сафаева С.Р. Иқтисодни модернизациялаш шароитида ресторан хизматлари сифатини бошқариш (Тошкент шаҳри ресторанлари мисолида). Иқтисод фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Тошкент, 2009.; Шарипов Т.С. Умумий овқатланиш корхоналари самарадорлигини оширишнинг ташкилий-иқтисодий механизмларини такомиллаштириш (Самарқанд вилояти мисолида). Иқтисод фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Самарқанд, 2010. –Б.16. (Kurbonova M.B. Traditional dishes of the Uzbek Vatodzhiks of the Bukhara oasis (late 19th - early 20th centuries). Dissertation for the degree of candidate of historical sciences. - Tashkent, 1994; Otazhonov I.O. Hygienic substantiation of nutrition of students in the current period of development. Dissertation for the degree of candidate of medical sciences. - Tashkent, 2011; Ramazanov I.R. Problems of convergence of urban and rural social conditions of life. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy. - Tashkent, 1992; Tursunov Yu.N. History of socio-economic and cultural development of cities in Uzbekistan (on the example of Boysun, Shargun and Shurchi) 1971-1990 Dissertation for the degree of candidate of historical sciences. - Tashkent, 1995; Ismailova Z.U. Socio-political and spiritual factors of the renewal of the village in the conditions of independence of Uzbekistan. Dissertation for the degree of candidate of philosophical sciences. - Tashkent, 1999; Safaeva S.R. Quality management of restaurant services in the context of economic modernization (on the example of restaurants in Tashkent). Dissertation for the degree of candidate of economic sciences. –Tashkent, 2009; Sharipov T.S. Improvement of organizational and economic mechanisms for increasing the efficiency of public catering enterprises (on the example of the Samarkand region). Dissertation for the degree of candidate of economic sciences. –Samarkand, 2010. –P.16.)

3.Отажонов И.О. Ҳозирги тараққиёт даврида талабалар овқатланишини гигиеник асослаш. Тиббиёт фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертацияси. –Тошкент, 2011. –Б.

4. (Otazhonov I.O. Hygienic substantiation of nutrition of students in the current period of development. Dissertation for the degree of candidate of medical sciences. –Tashkent, 2011. –P.4.)

4.Қурбонова М.Б. Бухоро воҳаси ўзбек ватожикларининг анъанавий таомлари (XIX аср охири-XX аср боши). Тарих фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун диссертация. –Тошкент, 1994. – Б. 4. (Kurbonova M.B. Traditional dishes of the Uzbek Vatodzhiks of the Bukhara oasis (late 19th - early 20th centuries). Dissertation for the degree of candidate of historical sciences. - Tashkent, 1994. – P. 4.)

5. Қурбонова М.Б. Кўрсатилган манба. – Б. 9. (Kurbonova M.B. The specified source. - P. 9.)

6. Қурбонова М.Б. Кўрсатилган манба. – Б. 10. (Kurbonova M.B. The specified source. - P. 9.)

7.Ильющенко Д.В. Культура общепита в 1970-х и 1980-х годах: достижения и проблемы.// Вестник МГУКИ. 2015. №2 (64). – С. 97-98. (Ilyushchenko D.V. The culture of catering in the 1970s and 1980s: achievements and problems. // Vestnik MGUKI. 2015. No. 2 (64). - P. 97-98.)

8. ЎзР МА, Р.91- фонд, 11-рўйхат, 1407-иш, 4-варақ (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 1407, page 4)

9.ЎзР МА, Р.91- фонд, 11-рўйхат, 532-иш, 23-варақ (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 532, page 23)

10.ЎзР МА, Р.91- фонд, 11-рўйхат, 1407-иш, 5-варақ (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 1407, page 5)

11. ЎзР МА, Р.91-фонд, 11-рўйхат, 1578-иш, 370-варақ (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 1578, page 370.)

12. ЎзР МА, Р-91 фонд, 11-рўйхат, 1046- иш, 16- варақ (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 1046, page 16)
13. Шадиев Р.Х. Сфера обслуживания и уровень жизни населения. -Ташкент: Узбекистан. 1974. – С.144-145.
14. ЎзР МА, Р.91-фонд, 11-рўйхат, 2196-иш, 131-135-варақлар (National Archive of the Republic of Uzbekistan, fund R.91, list 11, case 2196, page 131-135)
15. Насиров Б., Носирова Ф.Ўзбекистонда умумий овқатланиш тизимининг шаклланиши ва унга аҳоли эҳтиёжининг ортиб бориши (совет ҳукумати йилларида).Ўтмишга назар, 2020 йил, 2-сон, 3 жилд. –Б.34-35. (Nasirov B., Nosirova F. The formation of the public catering system in Uzbekistan and the growing demand for it (during the Soviet era). Looking to the past, 2020, No. 2, 3 vols. –P.34-35).

ЎТМИШГА НАЗАР

4 ЖИЛД, 4 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 4, НОМЕР 4

LOOK TO THE PAST

VOLUME 4, ISSUE 4

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000